

10. Dönem Şube Yönetim Kurulu Başkanı Erdal AKTUĞ'un Bursa KENT Gazetesinde Pazar günleri yayınlanan köşe yazıları.

ABD İLE NÜKLEER ANLAŞMASI

Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (UAEK) Başkanı Muhammed El Baradei Türkiye'yi ziyaretinde, Türkiye'nin, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın güvenlik standartlarının kullanılmasına çok açık riayet gösterdiğini bildirdi. El Baradei "Türkiye bugün kuramsal ve teknolojik meseleler ile karşı karşıya. ajans olarak Türkiye'ye destek vermeye hazırız" dedi. Nükleer enerji konusunda gelişmekte olan ülkelerin kaynaklarının sınırlı olması nedeniyle dış desteğe ihtiyacı olduğunu belirten El Baradei, ajansın Türkiye'yi bugüne kadar desteklediğini bildirdi.

Ve ardından 09 Temmuz 2006 tarih ve 26 223 sayılı resmi gazetede 2006 / 10584 karar sayılı aşağıda bazı bölümlerine yer verdiğim "Türkiye Cumhuriyeti ile ABD arasında nükleer enerjinin barışçıl kullanımına ilişkin işbirliği anlaşması" imzalandı. Bu anlaşmaya göre; "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti; Dünya çapında nükleer yayılımının önlenmesine ilişkin tedbirlerin kuvvetlendirilmesi konusundaki desteklerini teyit ederek; Türkiye Cumhuriyeti ve Amerika Birleşik Devletleri'nin taraf oldukları Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması'ndan (NSYÖ) kaynaklanan yükümlülüklerini hatırla tutarak;

NSYÖ Antlaşması çerçevesindeki yükümlülükleri uyarınca, nükleer silah sahibi olmayan ülkelerle nükleer ticari alışverişte bulduklarında, bu tür ülkelerde güvenlik denetimi olmayan faaliyetlere yardım etmeyeceklerini hatırlayarak ve teyit ederek; Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın (IAEA) hedeflerini desteklediklerini belirterek; Nükleer malzemenin etkin kontrolünün, hesabının tutulmasının ve fiziksel korunmasının uluslararası standartlara uygun bir şekilde sürdürülmesinin önemini kabul ederek; Nükleer enerjinin barışçıl kullanımının gelişmesi, kullanımı ve kontrolünde işbirliğini arzularak ve

Barışçıl nükleer faaliyetlerin, radyoaktif, kimyasal ve ısıl kirlilikten çevreyi koruma anlayışıyla gerçekleştirilmesi gerektiğini hatırla tutarak;

Aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

MADDE 4 - MALZEME, TEÇHİZAT VE BİLEŞENLERİN TRANSFERİ

1. Malzeme, teçhizat ve bileşenler bu anlaşma çerçevesindeki uygulamalar için transfer edilebilir. Bu anlaşmaya göre Türkiye Cumhuriyeti'ne transfer edilen herhangi bir özel nükleer malzeme, 4. paragraftaki şartlar haricinde, düşük zenginleştirilmiş uranyum olacaktır. Hassas nükleer tesis ve bunların başlıca kritik bileşenleri bu anlaşmada bir değişiklik yapılmadıkça transfer edilmeyecektir.

5. Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye Cumhuriyeti'ne, reaktörlerin ekonomik, güvenli, verimli ve devamlı işletilmesi için gerekli olan güvenilir nükleer yakıt arzını zamanında sağlamak için, Amerika Birleşik Devletleri içindeki veya dışındaki herhangi bir kaynaktan nükleer malzeme ihracı da dahil olmak üzere gerekli ve uygun olabilecek önlemleri almak için gayret gösterecektir.

MADDE 6 - YENİDEN İŞLEME VE ZENGİNLEŞTİRME

3. Bu anlaşmaya göre transfer edilmiş veya bu anlaşmaya göre transfer edilen malzeme ve teçhizat kullanılmış veya bunların kullanılması yoluyla üretilmiş uranyum taraflar üzerinde anlaşmadıkça transferden sonra zenginleştirilmeyecektir.

MADDE 8 - PATLAYICI VE ASKERİ UYGULAMA YASAĞI

Bu anlaşmaya göre transfer edilmiş malzeme, teçhizat ve bu anlaşmaya göre transfer edilen malzeme, teçhizat ve bileşenlerde kullanılmış veya bunların kullanılması yoluyla üretilmiş malzeme herhangi bir nükleer patlayıcı cihaz, herhangi bir patlayıcı nükleer cihaz geliştirilmesi veya araştırılması veya herhangi bir askeri amaç için kullanılmayacaktır.

MADDE 15 - YÜRÜRLÜĞE GİRME VE YÜRÜRLÜK SÜRESİ

1. Bu anlaşma tarafların, anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli tüm şartların yerine getirildiğini bildiren diplomatik notaların teatisinin gerçekleştirildiği gün yürürlüğe girecektir. 2. Bu anlaşma 15 yıl süreyle yürürlükte kalacaktır ve daha sonra beşer yıllık dönemler halinde olmak üzere yürürlükte kalmaya devam edecektir. Herhangi bir taraf, diğer tarafa, ilk onbeş yıllık sürenin sonunda veya herhangi bir müteakip beş yıllık dönemin sonunda, altı ay önceden yazılı bildirimde bulunmak suretiyle bu anlaşmayı sona erdirebilir " denmektedir.

Acaba Türkiye'de yapılması düşünülen Nükleer santrallerin yapılması ve hammadetinin dışarıdan sağlanmasının yasal yolları bu anlaşma ile tamamen açılmış mıdır? Yoksa Türkiye üzerinden İran için bir takım geçiş yolları mı hazırlanmaktadır? Yoksa EMO olarak bizim söylediğimiz göbekten bir dışa bağımlılığın anlaşması mıdır? Bilemem. Ancak ülkemizi facialara sürükleyecek nükleer santral lobilerinin pazarı ve çöplüğü yapmamak için çalışmalarımızı sürdüreceğiz. Bursa NKP olarak 17 Temmuz 2006 Pazartesi günü saat 10.00'da bir basın açıklaması ile Osmangazi Metro İstasyonu önünde daha önce başlatmış olduğumuz imza kampanyasını devam ettireceğiz. 17-23 Temmuz'da Sinop'ta yapılacak şenlik ve 5-6 Ağustos'ta AKKUYU'da yapılacak etkinliklerimizi tüm halkımıza duyuracağız.

NÜKLEER SANTRALLER ENERJİDE

ÇÖZÜM DEĞİL.....

YARGIYI YOK SAYAN YASA

Karanlık 1 Temmuz diye kamuoyunda konuşulan yaklaşık 17 Milyon yurttaşımızın maddi ve manevi mağdur durumda bırakan elektrik kesintileri ile halkımıza ve sanayicimize yük getirecek **elektrik zamları gündemde**. Yine faturayı bu işlerde hiç suçu olmayanlar ödeyecek. Hatta 1 Temmuz'un hesabını üretim kayıpları ile sanayicimize, turizmcilerimize TV'si, buzdolabı vb. yanan halkımıza veremeyenler; "Bizim dönemimizde elektrige zam yok biz halkımıza söz verdik" diyenler sözlerinde durarak bunların hesabını verebilecekler mi? Yoksa kardan zarar eden özel üretim şirketlerinin talepleri daha mı ağır basacak? Bence 2. alternatif. Çünkü özel şirketlerin talepleri doğrultusunda yapılanlar yargıyı bile yok sayma pahasına buna işaret ediyor. Elektrik Mühendisleri Odası olarak 19.07.2006 tarihinde yaptığımız basın bilgilendirme toplantısında da değindiğimiz gibi **elektrik kesintisi korkutmamacı ile yargı kararının önüne geçiliyor**.

Danıştay'ın yap-ışlet santrallerinin sözleşmelerine ilişkin verdiği yürütmeyi durdurma kararını uygulamayan hükümet, bu kararın uygulanmamasına yönelik olarak çıkardığı prensip kararının da yürütmesinin Danıştay tarafından durdurulmasının ardından **yargı kararlarını yok sayan bir yasa çıkarmıştır**.

Yap-ışlet santralleriyle sözleşme koşullarında hiçbir değişikliğe gidilmeden yeniden özel hukuk hükümlerine tabi olacak biçimde sözleşme imzalanması olanağı getiren bu yasayı haklı gösterebilmek için "ülke elektriksiz kalacak" söylemiyle baskı ortamı yaratılmıştır. Yargı kararlarını uygulamamak için prensip kararı çıkarabilen bir hükümetin, ülkenin enerji ihtiyacı ve güvenliği karşısında şirketlerin talepleri doğrultusunda hareket etmek dışında başka bir çözüm yolu aramaması dikkat çekicidir. Oysa yap-ışlet santrallerinin kamu tarafından işletilmesine yönelik idari bir karar çıkarılabilmesi her zaman mümkündür.

Enerji alanında serbest piyasanın önderliğini yapan ülkeler bile enerji güvenliği söz konusu olduğunda her türlü kamusal yetkiyi kullanmaktadırlar. Hatta diğer ülke ve şirketlere yönelik olarak da diplomasi, lobi faaliyetleri ve ekonomik baskı unsuru oluşturabilecek kararlar alınması gibi pek çok süreci devreye sokmaktadırlar. Ülkemizde ise tam tersine bu gibi olanakların tümü kamu yararına değil, şirketlerin çıkarlarına yönelik olarak kullanılmaktadır.

TBMM'den Cumhurbaşkanlığı'na 3 Temmuz 2006 tarihinde gönderilen yasayla ilgili 15 günlük inceleme süresi dolmak üzereyken, Cumhurbaşkanı'na Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yapılan ziyarette de kamuoyunda yaratılan baskı ortamının bir uzantısı olarak algılanmaktadır. **Elektrik kesintisi korkutmamacı yargı kararlarının önüne geçmiştir. Tek taraflı bakış açılarıyla yaratılan kandırmaca ortamı içerisinde yargı kararının gereğinin santrallerde üretimi durdurmak değil, hukuka aykırı sözleşmelerin yürütmesinin durdurulması olduğu anlaşılabilir.**

Enerji alanında yapılan özelleştirmeler, ülkenin elektriksiz kalması ve hukuk devletinin yok sayılması gibi bir ülkenin varlığı açısından tehlikeli sonuçlar yaratmıştır.

Çıkarılan yasa, Yap-ışlet santrallerini hukuka uygun bir çerçeveye sokmadığı gibi var olan hukuka aykırılıkları kalıcılaştırmıştır. **Böylece AKP Hükümeti de eleştirdiği kendinden önceki dönem sözleşmelerinin altına imzasını atmış olmaktadır.** Gelinek noktada enerjide yaratılan kaos ortamı ve yaratılan elektriksiz kalınması tehlikesinden 1990'lardan itibaren iktidar olan siyasal partiler kadar, hatta onlardan daha çok AKP iktidarı da sorumlu konuma gelmiştir. AKP hükümeti, yargı kararının siyasal iradeye tanıdığı olanağı bile elinin tersiyle geri çevirmiş, şirketlerle yeniden masaya oturma şansını dahi değerlendirmemiştir.

Odamız bundan sonraki sürecin de takipçisi olacaktır. Yasanın Anayasa'ya aykırılık gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'ne taşınmaması durumunda, Odamız yeni imzalanacak sözleşmelerle ilgili gerekli hukuki girişimlerde bulunacaktır.

10. Dönem Şube Yönetim Kurulu Başkanı Erdal AKTUĞ'un Bursa KENT Gazetesinde Pazar günleri yayınlanan köşe yazıları.

ARZ GÜVENLİĞİ SAĞLANMALIDIR

1 Temmuz'da 13 ilde birde yaşanan elektrik kesintisinden sonra Enerji Bakanlığı başta olmak üzere konu üzerine bir çok kurum ve kişilerden açıklamalar gelmeye başladı. Yaşanan elektrik kesintisiyle gündeme gelen otoprodüktörler ve özel sektör elektrik üreticilerinin görüşleri ile kamu temsilcileri arasındaki polemikler, zam tartışmalarıyla büyüyor. Bizlerde, sektörü temsilen bilimsel ve mesleki uygulayıcıları olarak görüşümüzü her defasında basın açıklamalarıyla, kitaplarla, toplantılarla her yolu deneyerek aktarmaya çalışıyoruz. Ve her açıklamamızın özünde tüm sorunların kökeninde özelleştirme ve serbestleşme politikasının yattığını ifade ediyoruz.

Bugün yaşanan enerji sorununun özünde enerji üretiminin, iletiminin ve dağıtımının özelleştirilmesi, enerjinin piyasalaştırılması olduğu açıktır. Özelleştirme ve serbestleşme söylemlerinde, özellikle elektrikte, güvenilir, ucuz, kaliteli, şeffaf vb. olması sağlanacağı belirtiliyor. Özel sektöre devredildiğinde rekabet olacak, ucuz ürün çıkacak deniyor. Peki gerçekten böyle midir? Bunun gerçek olmadığı ortadadır. Özel sektör yani sermaye rekabeti sevmemekte, tekelleşme eğilimi göstermektedir. Örneğin İngiltere'de özelleştirme tamamlandıktan sonra tekelleşmenin olduğu görünür. Fiyatların ucuzlamadığı da. İngiltere sisteminin % 60'ı, elektrik üreticileri tekelinin hakimiyeti altındadır. Böyle olunca fiyatların düşmeside söz konusu olmamaktadır. Elektrik tüketicileri, tedarikçilerini kolaylıkla değiştirememekte, çok büyük maliyetler gerektirmektedir. Bunun sonucunda bir taraftan fiyatlar artarken diğer taraftan tedarikçinin değiştirilememesi arasına sıkışıp, mahkum kalmaktadır. Elektrik Mühendisleri Odası olarak biz bu duruma karşıyız. Çünkü elektrik enerjisi ikame edilebilir değildir. Yani fiyatlar arttırıldığında yada tedarikçiyi değiştirdiğinizde yerine koyacağınız bir şey yoktur. Bunun tüketici için zorluğunu bir düşünün lütfen. İster istemez elektrik üreticisi tekelin hakimiyeti altına girersiniz.

Bu deneyimler ışığında Türkiye'nin özelleştirme işlemini tamamlayamamış olması bir şansıdır. 1 Temmuz gecesi yaşadığımız elektrik kesintisinde, elektrik üretimindeki payları 2005 yılı sonu itibarıyla % 10.6 gibi düşük düzeyde olan otoprodüktörlerin tercihlerinin yarattığı sıkıntıları düşündüğümüzde, elektrik alanının tamamen piyasaya bırakılması durumunda özel sektörün doğal olarak kar öncelikli tercihler yapması karşısında, Türkiye'nin hangi koşullarla karşı karşıya kalacağı açıktır.

Elektrik alanına yalnızca otoprodüktörler, yalnızca yap-işletler, yalnızca rüzgar santralleri, yalnızca yap-işlet-devretler, yalnızca iletim ve dağıtım hatları, yalnızca mobil santraller gibi sınırlandırılmış bakış açılarıyla yaklaşmak, bu alandaki sorunları çözmek yerine daha da derinleştirmektedir. Bütüncül ve kamusal bir yaklaşım yerine, tek tek parçaları ele almak, "o dönemin koşullarında böyle anlaşmalar imzalanmış, anlamak lazım" mantığıyla bu alandaki kargaşayı sürdürmek anlaşılır değildir.

Siyasal iktidar ve Enerji Bakanlığı bir an önce direksiyona geçmeli şoförsüz bir araba gibi giden enerjiyi doğru yönlendirmelidir. Aynı zamanda temel kamu hizmeti olan elektrik üretim, iletim ve dağıtım hizmetlerini kamu yararına uygun bir plan ve program dahilinde, kesintisiz, ucuz (zamsız, tasarruf ederek vb.) ve kaliteli sunmak için hizmetlerini kamu eliyle yapması gerekmekte, kamu zararları sonlandırılıp, elektrikte arz güvenliği sağlanmalıdır.

SANAYİCİMİZ ELEKTRİK ZAMMINI HAKETMİYOR!

Enerji Bakanı Hilmi Güler'in elektrik zammı tartışmalarında doğalgazla elektrik üretimi yapan otoprodüktörlere yönelik yaptığı açıklamalar, enerji piyasasının liberalleştirilmesi üzerine şekilleniyor. Sayın Güler, otoprodüktörlere verilen doğalgazın piyasa şartlarına göre % 20 daha ucuz olmasının sorun olarak karşılanmaması ama elektrik zam tartışmalarıyla bunun bir sorun haline gelmesinin doğru olmayacağını vurguluyor. Piyasa ekonomisinin gerçekleri üzerine hareket etmek gerekliliği üzerinde duran Bakan "ekonominin gereği zam yapmak ise zam yapılır" diye kısaca görüşlerini özetliyor. Ancak Sayın Bakan otoprodüktörlerin daha önce yapılan indirimleri fiyata yansıtmadıklarının, patronlarının dahi doğalgazı kaçça aldıklarını bilmediğinin altını çiziyor. Ve "bir tane bile hidrolik santrali çalıştırmakta güçlük çekiyorlar biz 109 tanesini özel şirketlerden daha verimli işletiyoruz" diyerek bazı gerçekleri ortaya atıyor. Arkasından eski Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'de konuya ilişkin açıklamalarda bulunuyor; enerji pazarı reformu yapılması gerektiğinden ve enerji dağıtımının özelleştirmesinden bahsediyor.

Şu an dünyanın yaşadığı savaş sendromu kadar önemli hale gelen bu enerji sorunu ve zam meselesinin gerekçesi nedir? Zam yapılmazsa otoprodüktörler kapanır mı, TRT ve ÖTV payları ne olur, tartışmalarını yaşatan elektrik fiyatlarındaki tarife sorununu iktisatçı Eser Karakaş şöyle açıklıyor: "Türkiye'nin elektrik piyasasında bir problemi vardır. Aslında Türkiye'nin elektrik piyasasında birden çok problemi vardır ama ortada bir temel problem durmaktadır. Memleketimizin sistem operatörü üzerine düşen koordinasyon görevini, şöyle ya da böyle becerememektedir. Bu becerilemeyince, acı gerçek açıklıkla ortaya çıkmaktadır. **Türkiye'de enerji maliyetlerini aşağıya çekecek, elektrik piyasası yapısı işlemektedir.** Bu birinci hissedir. Türkiye'nin elektrik tarifeleri ile ilgili problemi bir kerelik bir fiyat ayarlamasını yapmak ya da yapmayı biriktirmekle alakalı değildir. Her ne kadar ortadaki manzara manzarası böyle gösterse de işin kökü derinde görünmektedir. **Fiyat tarifelerine ilişkin yönetim problemi çözülmeden** sağlıklı işleyecek bir elektrik piyasasından bahsetmek mümkün olmayacaktır. Bu, ikinci hissedir. Maliyet artışlarını biriktirip biriktirip, topluca fiyatta yansıtmak, enflasyon açısından sisteme gereksiz yere şok vermek anlamına gelmektedir. Kamu görevlilerimiz her nedense bu tür idari şok yaratmayı çok sevmektedirler. Hal böyle olunca, korunmaya çalışılan dar gelirli sınıftan, **kaşıklı verip, sapsız göz çıkarmaya benzemektedir.** Bu da üçüncü hissedir. Bu kıssanın hisseleri bitmemiştir. Her zamanki gibi, burnumuzun ucundaki döviz faiz işleri ile uğraşırken, uzun vadeli geleceğimize tehdit altında görünmektedir."

Sayın Karakaş'ın bahsettiği **uzun vadeli geleceğimizin tehdit altında olması ise işin en önemli noktasıdır.** Her zaman bahsettiğimiz gibi enerji krizinin bir yönetim krizi olduğu elektrik fiyatlarının tarifesinin belirlenmesinde de karşımıza çıkar. Daha da önemlisi bu kriz üzerinden sürükleneciğimiz elektrik üretiminin özelleştirilmesi ile nükleer santraller gibi felaket projelerine kilitlenmesi olacaktır.

Bugün yaşadığımız krizi hazırlayan temel süreç ise kamunun enerji alanından elini çekmesi ve yatırım yapmamasıdır. Sayın Demirel ükedeki kayıpların 7 baraja bedel olduğunu belirtmiş. Eğer siz iletim, dağıtım şebekelerine gereken yatırımları yapmazsanız tabii ki alt yapı eksikleri nedeniyle elektrik alanında kayıplarınız artacaktır ve buda barajlarınızın boşa üretim yapmasına neden olacaktır. Tüm bunlara rağmen, her seferinde belirttiğimiz gibi, özelleştirme sürecinin tamamlanmaması Türkiye için bir şansıdır ve bu şans iyi değerlendirilmelidir. Bir an önce siyasi iktidar ve kurumlar, enerji alanında kısa ve uzun vadeli kamu alanındaki yatırımlarını güçlendirmelidir.

Türkiye'ye birbirinden beter iki seçenek dayatılmaktadır. Ya ülke enerjisiz kalacak ya da geçmiş dönemde olduğu gibi risklerin kamuda, tatlı karın özel şirketlerde olduğu yapı serbestleşme adı altında yaygınlaştırılarak devam ettirilecektir. Kamu-özel sektör krizi olarak görülen bu olayda ne yazık ki galip yoktur. Ama kaybeden ülkemiz olmaktadır. Ucuz, sürekli, güvenilir ve verimli bir şekilde sunulmasının temel amaç olduğu bir kamu hizmeti olan enerji alanına, yalnızca piyasacı anlayışla bakılmasının ilkeyi getirdiği nokta ortada dururken, yine aynı anlayışla yola devam edilmesi mümkün değildir. **Sorunun çözümü için elektrige zam yapılması halinde her zaman olduğu gibi kulfet bu olaylarda hiç hakemediği halde sanayicimize ve tüm halkımıza sırtına yıkılmış olacaktır.** Bu şartlar altında ülkemiz sanayisinin dünya sanayisi ile rekabet etmesini beklemeyip aksine dış dünyadan yatırım beklerken yerli sanayimizde Bulgaristan, Çin ve Romanya'ya kaymakta olduğunu buna bağlı olarak işsizliğin dahada arttığının görülmesi gerekmektedir. Bunlar zam yaparak çözümez.